

Eserin orijinal basımları:

What is Marxism?

(V. Gollanez, 1939)

Introduction to Marxism

(Lawrence And Wishart, 1966)

Handbook of *Marxism*

(Haskell House, 1970)

Eserin önceki basımları:

Marksizmin Temel Kitabı adıyla

(Ant Yayınları, 1974)

Marksizmin Temel Kitabı adıyla

(Yöntem Yayınları, 1978)

Marksizmin El Kitabı adıyla

(Sarmal Yayınları, 1992)

Yordam Kitap: 65 ♦ **Marksizm Nedir?** ♦ Emile Burns ♦ ISBN 978-9944-122-62-7

Çeviri: Mehmet Dikmen • Düzeltme: Merve Arlı-Tekin Özertem • Tasarım: Savaş Çekiç

Sayfa Düzeni: Gönül Göner • Birinci Basım: Ocak 2009 • İkinci Basım: Ocak 2010

Üçüncü Basım: Temmuz 2012 • Dördüncü Basım: Haziran 2015

Yordam Kitap Basın ve Yayın Tic. Ltd. Şti. (Sertifika No: 10829)

Çatalçeşme Sokağı Gendaş Han No: 19 Kat:3 34110 Çağaloğlu - İstanbul

Tel: 0212 528 19 10 • Faks: 0212 528 19 09

W: www.yordamkitap.com • E: info@yordamkitap.com

www.facebook.com/YordamKitap • www.twitter.com/YordamKitap

Baskı: **Yazın Basın Yayın Matbaacılık Turizm Tic.Ltd.Şti.** (Sertifika No: 12028)

İ.O.S.B. Çevre Sanayi Sitesi 8. Blok No:38-40-42-44

Başakşehir - İstanbul

Tel: 0212 5650122

MARKSİZM
NEDİR?

İÇİNDEKİLER

I	
BİLİMSEL BİR DÜNYA GÖRÜŞÜ	9
II	
TOPLUMSAL GELİŞİMİN YASALARI	13
III	
KAPİTALİST TOPLUM	29
IV	
KAPİTALİZMİN EMPERYALİST AŞAMASI	45
V	
SINIF MÜCADELELERİ VE DEVLET	59
VI	
SOSYALİST TOPLUM	71
VI	
DOĞANIN MARKSİST YORUMU	93
VIII	
EYLEM İÇİN REHBER	105

BİLİMSEL BİR DÜNYA GÖRÜŞÜ

Marksizm, toplumların gelişimini bilimsel olarak açıklayan genel bir dünya görüşüdür. Adını, 1818-1883 yılları arasında yaşamış olan Karl Marx'tan almıştır. Marx, bu dünya görüşünü, 19. yüzyılın ikinci yarısında arkadaşı Friedrich Engels ile birlikte oluşturmuştur.

Toplumların buldukları duruma nasıl geldiklerini, niçin sürekli değişimlere uğradıklarını ve geleceğin bu toplumlara neler getirebileceğini araştıran Marx ile Engels, sonunda şu sonuca varmışlardır: Toplumlardaki değişimlerin hiçbiri rasgele olmamıştır. Bu değişimler de, tıpkı doğadaki değişimler gibi, belirli yasalarla düzenlenmiştir. Değişimlerinin belirli yasalara uyması gereği ise, bize toplumları bilimsel olarak açıklama imkânını vermektedir. İnsanların gerçek yaşantılarını, ortak üretim çabalarını başlangıç noktası olarak alan bu bilimsel görüş, dinsel inançlar, ırk ayrımları, bireysel eğilimler ya da hayaller üzerine kurulan diğer bütün dünya görüşlerine taban tabana zıttır.

Marx, bu dünya görüşünü, içinde yaşadığı topluma, özellikle İngiltere'ye uygulayarak, kendisini bütün dünyaya tanıtan ünlü teorisini, yani kapitalizmin ekonomik teorisini geliştirmiştir. Bununla beraber, Marx, ekonomik görüşlerinin tarihî ve sosyal görüşlerinden asla ayrı düşünülemeyeceğini, hepsinin bir bütün halinde ele alınması gerektiğini ısrarla belirtmiştir. Örneğin, kapitalistin kârı ile işçinin ücretini, belirli bir noktaya kadar salt bir ekonomik sorun gibi incelemek mümkündür. Fakat soyut kavramları değil, gerçek hayatı incelemek isteyen bir kimse, kâr ile ücret arasındaki ilişkiyi kavrayabilmek için, her şeyden önce bu ilişkilerin sınıfsal nedenlerini, yani *işveren-işçi* ilişkilerini gözden geçirmek zorundadır. Böylelikle, ekonomik bir sorunun araştırılması, sonunda tarihsel bir aşamanın araştırılması halini alacaktır.

Toplumların gelişimini bilimsel olarak açıklayan Marksizm, bütün öteki bilimler gibi, deneylere, tarihin ve doğanın gerçeklerine dayanır. Bu yüzden, Marksizm, tamamlanmış, bitmiş bir dünya görüşü değildir. Toplumlar evrimden geçtikçe, ortaya yepyeni ortak çabalar çıktıkça, insanların tecrübeleri arttıkça, Marksizm de sürekli olarak gelişir ve ortaya çıkan yeni gerçeklere de aynı kesinlikle uygulanabilir. Nitekim Marx'ın ölümünden sonra Marksizme en büyük katkılar V. İ. Lenin (1870-1924) tarafından yapılmıştır.

Dış dünya hakkında edindiğimiz bilgiler, bize, dış dünyayı kendi isteklerimize uygun olarak değiştirebilme imkânlarını verir. Aynı şekilde, Marksizm de, toplumu

belirli bir yönde değiştirme çabalarımızda rehber olur. Çünkü, toplumları düzenleyen, yöneten sosyal ve ekonomik yasalar, dış dünyayı düzenleyen ve yöneten yasalar kadar kesin ve geneldir. İşte Marksizm, eşya ile insan toplumlarına aynı kesinlikle uygulanabilen toplumsal yasaların bulunması, açıklanması ve kullanılmasıdır.

Aşağıdaki bölümler, Marksist dünya görüşünün en ilginç alanlarda uygulanmasını göstermektedir.

II

TOPLUMSAL GELİŞİMİN YASALARI

İnsanlık tarihi, genellikle, ya milletler arasındaki savaşlarla ya da komutanların, devlet adamlarının, kralların, imparatorların hayatlarıyla açıklanır. Bazen, bu kişileri şu ya da bu eyleme sürükleyen nedenlerin sadece bireysel oldukları ileri sürülür. Örneğin, bir kral bir bölgeyi ya sırf kendi kişisel ihtirasını tatmin için fethetmiş ya da yine kendi bireysel değerleri onu belirli bir dış politika gütmeye zorlamıştır. Bazen de, ulusal ya da dinsel etkenler üzerinde durulur, ülkelerinin şan ve şerefine, egemen kişilerin eylemlerini etkileyen en önemli nedenler oldukları belirtilir.

Marksizme göre, tarihin böyle açıklanması gerçeklere aykırıdır.

Çünkü tarihin bir bilim olabilmesi, kişileri değil, ancak halkları, insan topluluklarını esas almasıyla mümkündür. Örneğin, 1640 İngiliz Devrimi'ni yöneten Cromwell'in tarihte önemli bir yeri varsa da, bu, Cromwell'in kişisel özelliklerinden dolayı değil, yönettiği devrimin feodalizmin katı kalıplarını kırarak İngiltere'de kapitalizmin gelişmesine önayak olmasından ileri gelmektedir. Önemli olan, Cromwell'in dinsel inançları ve entrikaları değil,

Cromwell Devrimi'nin İngiltere'nin üretim düzeninde yaratmış olduğu değişimdir. Tarihi bir *bilim* haline getiren, işte bu gerçeklerin araştırılmasıdır. Böyle bir araştırma sonunda elde edilen bilginin, diğer toplumların ve diğer dönemlerin araştırılması sonunda elde edilecek bilgilerle kaynaştırılması, birleştirilmesi sonunda, toplumların gelişmelerini, tarih içindeki evrimlerini açıklayan genel görüşler ortaya konulabilir. Gerçeklere dayanan bu görüşler, fizik ya da kimya yasaları kadar kesinlik kazanabilir. Bu yasalar, ortaya çıkarıldıktan ve kavrandıktan sonra, tıpkı diğer yasalar gibi kullanılabilir ve toplumların gelecekteki muhtemel gelişimlerini şimdiden görmek ve etkilemek mümkün olabilir.

Demek ki, bütün insanlık tarihinde yürürlükte olan doğal ve toplumsal yasaları ortaya çıkarabilmek için Marksizm kişileri değil toplulukları, halk kitlelerini ön plana almaktadır. Bu toplulukların Marksist araştırması ise, bize, ilkel toplumlar dışındaki bütün toplumlarda kişilerin birbirinden farklı gruplara bölündüğünü, bağımsız bireyler halinde değil de, sınıflar halinde eylemde bulunduğunu göstermektedir.

Öyleyse nedir bu sınıflar?

En basit tanımlamasıyla, sınıflar, yaşantılarını aynı şekilde sürdüren kişilerden meydana gelmiş topluluklardır. Örneğin, feodal toplumlarda krallar ve derebeyleri, yaşantılarını, “serf”lerin, yani toprağa bağlı köylülerin hizmetleri ve üretimleriyle sağlıyorlardı. Böyle bir toplumda bütün üretimi serfler gerçekleştiriyordu. Hiçbir iş yapmayan derebeylerinin çıkarları ise aynı idi: Serflerin

ürettiği ürünlerin mümkün olduğu kadar fazlasına sahip çıkmak, feodal toprakları ve bu topraklar üzerinde zorla çalıştırılan köylülerin sayısını çoğaltmak... Buna karşılık, toprağa bağlı köylülerin istedikleri de, aynı şekilde ortaktı: Ürettiklerinden mümkün olduğu kadar fazlasını kendilerine saklamak, sadece kendileri için çalışma bağımsızlığına kavuşmak, ayrıca hem yasa koyucu hem de yargıç durumunda bulunan derebeylerinin adaletsizliğinden kurtulmak...

İşte bu yüzden ki, her feodal toplumda serflerle derebeyiler arasında bitip tükenmek bilmeyen bir mücadele vardı. Bu mücadele, bazen kişisel olarak, bazen gruplarla, bazen de gruplardan da ötede tüm sınıflar halinde yapılıyordu. Örneğin, 1381 yılında İngiltere’de John Ball ve Wat Tyler tarafından yönetilmiş bulunan isyana serflerin hepsi katılmıştı. Üstelik bu gibi köylü isyanları sadece İngiltere’ye özgü değildi. Almanya’da, Rusya’da ve diğer birçok ülkede köylüler zaman zaman sınıf halinde derebeylerine karşı başkaldırmışlardı.

Serfler, derebeylerine, toprak ürünlerinin dışında el emeğiyle ürettikleri bütün öteki ürünlerden de haraç vermek zorundaydılar. Bu el ürünlerinden derebeyi sınıfının tüketemedikleri bir süre sonra tacirler tarafından satın alınmaya başlandı. Serflerin bir kısmı belirli üretim dallarında hüner kazandılar. Böylece, kapalı bir ekonomiden yavaş yavaş “pazar ekonomisi”ne geçiş başladı. Pazar ekonomisinin gelişmesiyle ürünlerine müşteri bulan serfler, bu üretimi artırma çareleri aradılar. Böylece, tüccarlar tarafından sağlanan hammaddeleri işlemek bir gelenek

haline geldi. Bu gelişim sırasında, serflerden bazılarının, el emekleri sayesinde elde ettikleri kazançla bağımsızlıklarını derebeylerinden satın almaları da imkân dâhiline girdi. Bağımsızlıklarına kavuşan serflerin büyük bir kısmı, kasabalara yerleşip madenî eşya yapmaya, kumaş dokumaya başladılar. Diğer bir deyişle, hayatlarını zanaatçı olarak kazanan yeni bir sınıf belirdi. Bu gelişim çok yavaş bir şekilde yüzyıllarca sürdü. Feodal toplumda böylece bölgesel tüketim için yapılan üretimin yanı başında pazar için yapılan üretim de gelişti. Feodal bağlardan kurtulan zanaatçılar bir süre sonra başkalarını “ücretli” olarak çalıştırmanın kendi çıkarlarına olduğunu kavradılar. Böylelikle ilkel üretim araçlarına sahip olan bağımsız zanaatçılar “işveren” haline gelirken, bu işverenlerin yanında ücretli olarak çalışan bir “kalfa” sınıfı belirdi. Bu gelişimin sonunda, 16. yüzyıldan başlayarak varlıkları günümüze kadar süregelen iki ayrı sınıf doğdu: kapitalistler ve işçi sınıfı...

Derebeylerine ait topraklarda da eski feodal ilişkiler birer birer ortadan kalktı; serfler, toprak ürünlerinin bir kısmını derebeylerine vermek yerine kira ödemeye başladılar. Ayrıca bir kısım serfler derebeylerine para ödeyerek hem bağımsızlıklarını kazanmayı hem de derebeylerinden toprak satın almayı başardılar. Böylelikle bir süre sonra büyük toprak sahibi hür köylüler ortaya çıktı. Bu büyük toprak sahipleri ve açığız derebeyleri, kendi topraklarını işletebilmek için ücretli olarak çalışan insanlar kullanmaya başvurdular. Neticede, kırsal bölgelerde kapitalist çiftçilerle toprak işçileri iki ayrı sınıf olarak belirdi.